
Juni 2012

Stockholms tingsrätt fällde konkurrerande bussbolag för kartell – se upp med minoritetsägande i konkurrentbolag

---

När ett företag förvärvar minoritetsandelar i en konkurrent kan konkurrensrättsliga problem med otillåten prisstyrning, marknadsuppdelning, informationsutbyte m.m. uppkomma om företagen inte fortsätter att betrakta varandra som just konkurrenter. Denna fråga har nu prövats i en nyligen avgjord dom från Stockholms tingsrätt där bussföretagen Scandorama och Ölvemarks dömdes att betala konkurrensskadeavgift om 6,8 MSEK respektive 4,6 MSEK.

Bakgrund till tingsrättens dom i målet Konkurrensverket mot Scandorama AB och Ölvemarks Holiday AB

Scandorama och Ölvemarks, två konkurrerande aktörer med betydande marknadsandelar på marknaden för semesterresor med buss ut i Europa (nedan tillsammans "Bussbolagen"), kom i ett s.k. ram- och optionsavtal år 2007 överens om att Scandorama genom tre successiva förvärv under en period av tre år skulle förvärva tio plus tio plus 80 procent av aktierna i Ölvemarks. Scandorama hamnade dock i ekonomiska svårigheter och efter att 20 procent av aktierna hade förvärvats upphävdes ram- och optionsavtalet och förvärvet av de 20 procenten återgick. I samband med den första aktieöverlåtelsen valdes en företrädare för Scandorama in i styrelsen för Ölvemarks. Scandorama och Scandorama Travel AB är sedan den 12 juni 2009 helägda dotterbolag till Ölvemarks och bedriver idag samma verksamhet som innan de köptes av Ölvemarks.

Under tiden från tidpunkten för den första aktieöverlåtelsen till tidpunkten för hävningen av ram- och optionsavtalet samarbetade Scandorama och Ölvemarks inom ett stort antal områden. De kom bl.a. överens eller samordnade sig om priser, boka-tidigrabatter och olika kostnadsposter (t.ex. valutakurser, bränsletillägg och reseledarlöner). Bussbolagen beslutade också gemensamt om att ställa in enskilda avgångar och vilket av Bussbolagen som skulle lägga ner enskilda resmål och vilka nya resmål det ena eller det andra bolaget skulle lansera.

Konkurrensverket stämde Bussbolagen 2010 vid Stockholms tingsrätt för överträdelse av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete. Bussbolagen invände att det var regelverket för företagskoncentrationer som skulle tillämpas då åtgärderna utgjorde integrationsåtgärder inom ramen för en företagskoncentration och att åtgärderna därför inte kunde angripas med stöd av förbudsbestämmelserna i konkurrenslagen och EU-fördraget.

Juni 2012**Stockholms tingsrätt
fällde konkurrerande
bussbolag för
kartell – se upp med
minoritetsägande i
konkurrentbolag****Tingsrättens dom**

Tingsrätten prövade först i Konkurrensverket mot Scandorama AB och Ölvemarks Holiday AB, Stockholms tingsrätts dom i mål T 19974-10 den 24 februari 2012, om Scandorama kunde anses ha förvärvat kontroll över Ölvemarks, ensamt eller gemensamt med Ölvemarks, dvs. om det var fråga om en företagskoncentration i konkurrenslagens mening i enlighet med parternas invändning.

Tingsrätten konstaterade att en option på köp eller konvertering av aktier inte i sig kan ge ensam kontroll, om inte optionen utnyttjas inom en nära framtid i enlighet med rättsligt bindande avtal. Utnyttjande av optionsrätter måste antingen ha ägt rum eller vara nära förestående och kunna förutses med hög grad av säkerhet för att kunna beaktas vid bedömningen om kontroll föreligger.

Inte heller ansåg tingsrätten att gemensam kontroll över Ölvemarks förelåg. För att gemensam kontroll ska kunna anses ha uppstått krävs att två eller flera företag eller personer har möjlighet att utöva ett avgörande inflytande över ett annat företag. Med avgörande inflytande förstås vanligen makten att blockera åtgärder som fastställer ett företags affärsstrategi. Anledningen till att gemensam kontroll inte ansetts uppkomma var dels att en sådan minoritetsandel om 20 procent som i det aktuella fallet inte i sig medförde att aktieägarna (moderbolagen) måste komma överens om viktigare beslut rörande det kontrollerade företaget, dels att ram- optionsavtalet saknade bestämmelser om vetorätt för Scandorama beträffande budget, affärsplan, stora investeringar eller utnämning eller entledigande av högsta företagsledningen. Det hade alltså inte vid någon tidpunkt varit fråga om en företagskoncentration genom gemensam kontroll. Eftersom Bussbolagen fortsatte vara två separata bolag där Scandorama inte hade kontroll över Ölvemarks ansågs inte den ekonomiska enhetens princip (enligt vilken man enkelt uttryck inte kan ingå i en kartell med sig själv, dvs. helägda dotterbolag och moderbolaget liksom helägda dotterbolag ingår i samma ekonomiska enhet) vara tillämplig. Inte heller ansågs reglerna avseende företagskoncentrationer vara tillämpliga. Tingsrätten konstaterade därför att Bussbolagens åtgärder skulle prövas gentemot förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap 1 § konkurrenslagen.

Bussbolagens åtgärder bedömdes innebära konkurrensbegränsningar. Konkurrensbegränsningarna ansågs ha varit märkbara. Tingsrätten konstaterade att Bussbolagen hade vidtagit ett flertal åtgärder som inneburit konkurrensbegränsningar, så som exempelvis avtal om prissamarbete, överenskommelser om rabatter, samordning kring bränsletillägg, koordination kring upphandling av europabussar samt marknadsdelning genom samordning om att Bussbolagen "släppte" resmål till varandra. Tingsrätten uttalade att det var fråga om en enda fortlöpande komplex överträdelse med en och samma målsättning; att begränsa konkurrensen på semesterresor med buss ut i Europa. Tingsrätten hade därför inte någon skyldighet att skilja ut och behandla varje företeelse som en enskild överträdelse.

Juni 2012**Stockholms tingsrätt
fällde konkurrerande
bussbolag för
kartell – se upp med
minoritetsägande i
konkurrentbolag**

Avseende konkurrenskadeavgiften konstaterar tingsrätten att det faktum att gränsdragningen mellan konkurrensbegränsande samarbeten och företagskoncentrationer kan ge upphov till svårbedömda frågor inte är något nytt och att det inte befriar företagen från att informera sig om reglernas tillämpning. Tingsrätten uttalade härvid att det förekommer i EU-rättslig praxis exempel på att böter har dömts ut för kartellsamarbete mellan bolag som haft kopplingar genom minoritetsägande (jfr. t.ex. T-30/05, Prym och Prym Consumer mot kommissionen och T-36/05, Coats Holding och Coats mot Kommissionen). Tingsrätten ansåg således att det inte kunde bli fråga om att underlåta att påföra konkurrenskadeavgift, eller att fastställa avgiften till endast symboliskt belopp.

Tingsrätten konstaterar därefter att det saknas stöd i såväl förarbeten till konkurrenslagen som i praxis för parternas påstående att fastställande av konkurrenskadeavgift ska stå i proportion till företagets storlek på den produktmarknad som är föremål för överträdelsen. Tingsrätten nöjde sig med att konstatera att Bussbolagen var Sveriges två största bussresearrangörer. Bussbolagen var varandras närmaste konkurrenter och omsatte ca 250 miljoner kr årligen. Det faktum att överträdelserna hade skett inför "öppen ridå" på så sätt att Bussbolagen hade gått ut med pressmeddelande om sammanslagningen bedömdes ha minskat möjligheterna för Bussbolagen att påverka marknaden negativt i konkurrenshänseende vilket påverkade konkurrenskadeavgiftens storlek i så måtto att den blev lägre än vad annars hade varit fallet.

Även det faktum att överträdelserna hade begåtts av oaktsamhet och inte uppsåtligen ansågs vara en förmildrande omständighet. Sammantaget ansåg tingsrätten att ett grundbelopp om 3,5 procent av omsättningen på den försäljning som omfattades av överträdelsen borde tillämpas (jfr. att K onkurrensveket hade yrkat sju procent). Beloppet multiplicerades med två för Scandorama och 1,5 för Ölvemarks för att spegla överträdelsens varaktighet.

På grund av att företrädare för Bussbolagen vid förhör hos Konkurrensverket hade bidragit till ökad förståelse till omständigheterna i målet gjordes en nedsättning av beloppet med 30 procent för vardera bolaget.

Såväl Scandorama som Ölvemarks gjorde gällande att deras ekonomiska situation var så utsatt att konkurrenskadeavgiften borde bestämmas till ett mycket lågt belopp. Tingsrätten konstaterade att möjligheten att få konkurrenskadeavgiften nedsatt på grund av ekonomiska svårigheter har reserverats till situationer där det finns objektiva bevis för att böter oåterkalleligen skulle äventyra det berörda företagets ekonomiska bärkraft och leda till att företagets tillgångar förlorade allt värde. Tingsrätten anförde att de belopp som fastställts inte bedömdes leda till att äventyra företagets fortlevnad varför det inte fanns anledning att sätta ned avgifterna.

Domen överklagades inte utan är nu lagakraftvunnen.

Juni 2012**Stockholms tingsrätt
fällde konkurrerande
bussbolag för
kartell – se upp med
minoritetsägande i
konkurrentbolag****Slutsatser ifrån domen**

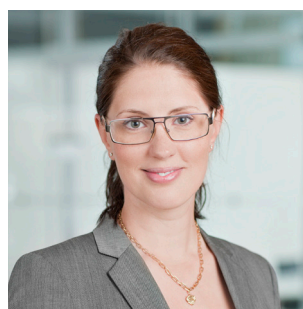
Den viktiga lärdomen företag kan dra från tingsrättens dom i målet, är att komma ihåg att vid förvärv av minoritetsandelar i konkurrentbolag eller vid styrelserepresentation i konkurrentbolag bör Bussbolagens agerande i förhållande till varandra alltid granskas konkurrensrättsligt i förebyggande syfte.

Det är mycket viktigt att företag som har minoritetsintressen i ett konkurrerande företag fortsätter att betrakta konkurrenten som just en konkurrent, dvs. inte samarbetar med företaget avseende exempelvis priser, rabatter och utbud eller utbyter affärskänslig information med företaget. Av den anledningen kan det vara olämpligt att ha styrelserepresentation i ett konkurrerande företag i vilket man har ett minoritetsägande då styrelsemöten typiskt sett är ett forum för affärsstrategiska diskussioner och det kan vara svårt att undvika att ta del av sådan information.

I sammanhanget kan också erinras om att företagskoncentrationer, dvs. varaktiga förändringar av kontroll, som uppfyller vissa tröskelvärden måste anmälas till konkurrensmyndigheterna. I Sverige infaller anmälningsplikt om förvärvskoncernen och målbolaget tillsammans omsatte minst 1 miljard SEK föregående räkenskapsår vid försäljning till svenska kunder och parterna vardera omsatte minst 200 MSEK vid försäljning till svenska kunder. På EU-nivå inträder anmälningsplikt om företagen tillsammans omsatte minst 2,5 miljarder EUR i världen föregående räkenskapsår alternativt 5 miljarder EUR i världen samtidigt som ett antal ytterligare omsättningsvillkor också måste vara uppfyllda för respektive värde. Även om det är sällsynt med förbud mot företagskoncentrationer inom EU och någon företagskoncentration inte slutligt har förbjudits i svensk domstol är det viktigt att parterna i ett tidigt skede i en förvärvsprocess uppmärksammar och beaktar eventuella konkurrensrättsliga frågor.

Elisabeth Eklund,
Partner / Advokat

Jenny Crafoord,
Associate